

Samenwerking tussen mbo en vmbo binnen het Vakcollege

Mogelijkheden, knelpunten en oplossingen

Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam

Dr Marjan Glaudé

Drs Edith van Eck

Juli 2012

Inhoudsopgave

Leeswijzer	1
Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	5
2 Samenwerking tussen vmbo en mbo binnen het Vakcollege: knelpunten en oplossingen.....	7
2.1 Adoptie/acceptatie	7
2.2 Wettelijke regelgeving.....	15
2.3 Inhoudelijk/programmatisch	16
2.4 Mogelijkheden tot samenwerking	22
3 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	25
3.1 Knelpunten en oplossingen.....	25
3.2 Mogelijkheden tot samenwerking	28
3.3 Enkele aanbevelingen.....	29
Literatuur.....	31
Bijlagen.....	33
Bijlage 1: Overzicht van geraadpleegde informanten en experts	33
Bijlage 2: Kernkenmerken van het Vakcollege	34
Bijlage 3: Project 'De sterkste schakel'	35

Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd.

Voorwoord

Johan van de Grift, directeur van de Vakcollege Groep, introduceert deze rapportage, een verkenning naar de mogelijkheden tot samenwerking tussen het vmbo en mbo in het kader van het Vakcollege.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In de inleiding komt de probleemstelling aan de orde; er wordt ingegaan op de aanleiding, de vraagstelling en het doel van deze verkenning en hoe deze is opgezet.

Hoofdstuk 2 Samenwerking tussen vmbo en mbo binnen het Vakcollege: knelpunten en oplossingen

In dit hoofdstuk wordt begonnen met een bespreking van de knelpunten en de oplossingen zoals gepercipieerd door een twaalfstal geïnterviewde personen. Dit hoofdstuk sluit af met de mogelijkheden die men ervaart in de samenwerking tussen het vmbo en het mbo binnen Vakcolleges. Er is bewust voor gekozen dit hoofdstuk daarmee af te sluiten omdat die mogelijkheden voor de lezer beter te begrijpen zijn als eerst zicht is verworven op de knelpunten en het scala aan oplossingen. De beschreven mogelijkheden vormen dan de bandbreedte waarbinnen de ondervraagde vertegenwoordigers van scholen (vmbo's) en instellingen (mbo's) kunnen of willen opereren.

De lezer moet geen uitgebreide scenario's aan samenwerkingsmogelijkheden verwachten; uit deze verkenning blijkt dat men de samenwerkingsmogelijkheden vooral aan het verkennen is.

Hoofdstuk 3 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk drie biedt de lezer snel een overzicht van de uitkomsten van dit onderzoek. Het bevat de samenvatting, de conclusies en er worden enkele aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen moeten vooral worden opgevat als 'reflectielijstje' voor de Vakcollege Groep en de onderwijsinstellingen die handen en voeten willen geven aan samenwerking in het kader van Vakcolleges.

Voorwoord

Goede samenwerking en afstemming tussen vmbo en mbo zijn voorwaarden om het doorlopende leertraject binnen de Vakcollege-formule tot een succes te maken. Met name het vierde leerjaar vormt hierin een belangrijke schakel. Het gaat daarbij om samenwerking en afstemming op zowel uitvoerend, tactisch als strategisch niveau.

Om goed zicht te krijgen op de verschillende mogelijkheden die er zijn om vorm en inhoud te geven aan deze samenwerking en oplossingen te vinden voor knelpunten heeft de Vakcollege Groep het Kohnstamm Instituut gevraagd een onafhankelijk en verkennend onderzoek uit te voeren. Daarvoor zijn allereerst gesprekken gevoerd met bestuurders en beleidsmakers van Vakcolleges (vmbo en mbo) met als doel de samenwerkingsmogelijkheden en knelpunten te inventariseren. Vervolgens is een aantal experts gevraagd hierop te reageren.

Het resultaat is dit onderzoeksrapport dat goede aanknopingspunten biedt voor het verder versterken van de Vakcollege formule. We zullen als Vakcollege Groep, in samenspraak met de Vakcolleges, zeker ons voordeel doen met de conclusies en aanbevelingen die uit dit onderzoek naar voren komen.

We willen alle informant en experts dan ook hartelijk bedanken voor hun medewerking. Ook dank aan het Ministerie van OCW die dit onderzoek financieel mogelijk heeft gemaakt.

Johan van de Grift
Directeur Vakcollege Groep
Juli 2012

1 Inleiding

Het Vakcollege Techniek en het Vakcollege Zorg bieden zesjarige opleidingstrajecten aan die eindigen met een mbo-diploma. Tussentijds kunnen leerlingen een vmbo-diploma behalen. De trajecten starten in leerjaar 1 van het vmbo en zijn met name bedoeld voor jongeren die vanuit het basisonderwijs doorstromen naar de beroepsgerichte of gemengde leerweg én al jong weten dat ze hun technisch talent of talent voor mensen willen ontwikkelen om later 'iets met techniek' of 'iets met mensen' te doen. Het Vakcollege biedt hen de mogelijkheid om een mbo-diploma op niveau 2 of 3 te behalen binnen een van de vijf domeinen van het Vakcollege Techniek: Bouw, Maakindustrie, Mobiliteit, Energie en Procesindustrie; voor Zorg zijn dat de opleidingen in Zorg, Welzijn en (Sociale) Dienstverlening. Leerlingen kunnen binnen een domein kiezen uit verschillende opleidingen en verschillende niveaus.

De alliantie van een vmbo-school, een mbo-instelling en een platform van bedrijven of instellingen is dé randvoorwaarde om één geïntegreerde beroepsopleiding te realiseren. Bij de vmbo's, mbo's en het werkveld bestaat geen enkel meningsverschil over het doel van zo'n alliantie. Ze streven allemaal naar realisatie van een *doorlopende leerlijn* zodat jongeren adequaat worden toegeleid naar de arbeidsmarkt. Jongeren verlaten de opleiding als gemotiveerde en bekwame vakmensen; de arbeidsmarkt kan beschikken over een nieuwe generatie goed opgeleide vakmensen in de techniek en in zorg, welzijn en (sociale) dienstverlening. Ondanks het feit dat de neuzen dezelfde kant opstaan, de relevantie van een doorlopende leerlijn wordt onderkend en men van goede wille is, plaatsen de partijen kanttekeningen; zij percipiëren bijvoorbeeld barrières voor wat betreft samenwerking tussen vmbo en mbo binnen zo'n alliantie. Op zich is dat niet zo verwonderlijk omdat samenwerking gevraagd wordt van twee autonome onderwijssystemen (Glaudé & Karsten, 2007). Het is dan logisch dat elk van de afzonderlijke partijen zich afvraagt wat die samenwerking voor hen en hun eigenheid betekent. Zo doemen er allerlei vraagstukken op als: hoe moet de financiering worden geregeld? En valt samenwerking wel te realiseren? Conflicteren de Cao's van beide onderwijssystemen niet met elkaar? En zijn bepaalde elementen van samenwerking vanuit wettelijk standpunt wel toegestaan?

Uit de praktijk blijkt dat bij de beleidsmakers die samenwerking op beleidsniveau zouden moeten initiëren, verschillende beelden circuleren over het Vakcollege en de samenwerking tussen vmbo-mbo in zo'n Vakcollege. Het is de vraag in hoeverre die beelden juist zijn. Als die negatief zijn, dan bestaat het gevaar dat deze beeldvorming tot knelpunten en bestuurlijke onrust leidt met weer de nodige negatieve gevolgen voor de verdere vormgeving van het Vakcollege in de hogere leerjaren in het algemeen en in het vierde leerjaar in het bijzonder. Met name leerjaar vier van het Vakcollege vormt een cruciale schakel tussen het vmbo- en het mbo-deel; leerlingen maken rond dat leerjaar een keuze voor de mbo-opleiding waar ze mee verder willen. Dat vierde jaar moet een sterke schakel zijn in de opleiding. De veronderstelling is dat te bereiken door juist dan sterk in te zetten op samenwerking tussen vmbo en mbo en door een integrale verantwoordelijkheid tussen de partijen te realiseren in de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn (Glaudé & Karsten, 2007; Glaudé, Voncken & Van Eck, 2011; zie ook onderzoeksaanvraag de Vakcollege Groep, 2011).

De Vakcollege Groep heeft het Kohnstamm Instituut gevraagd een korte verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor samenwerking op bestuurlijk niveau, barrières die de samenwerking op bestuurlijk niveau in de weg staan en naar mogelijke oplossingen daarvoor. Zicht op de barrières biedt ook inzicht in de beelden en heersende assumpties rondom de samenwerking op beleidsniveau.

Deze verkenning maakt deel uit van het project 'De sterkste schakel'. Een project dat wordt gefinancierd door het Ministerie van OCW en uitgevoerd door de Vakcollege Groep (zie bijlage 3).

Vraagstelling van het onderzoek

- Welke mogelijkheden percipiëren de relevante beleidsmakers van ROC's en vmbo's voor samenwerking tussen vmbo en mbo in een Vakcollege op strategisch niveau?
- Welke problemen percipiëren de relevante beleidsmakers van ROC's en vmbo's die de samenwerking tussen vmbo en mbo in een Vakcollege op strategisch niveau belemmeren?
- Welke oplossingen zijn er voor de geconstateerde problemen?

Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is bestuurlijk draagvlak te creëren bij mbo-instellingen en het betrokken werkveld in het land voor samenwerking tussen vmbo en mbo. Bestuurlijk draagvlak wordt bevorderd door hen inzicht te bieden in mogelijkheden voor samenwerking, oplossingen voor knelpunten aan te reiken en door explicitering van juiste beelden over samenwerking. Draagvlak voor samenwerking is bovendien een voorwaarde voor adoptie van het concept Vakcollege op beleidsniveau.

Opzet van het onderzoek

Er zijn totaal twaalf gesprekken gevoerd, merendeels face-to-face en in een enkel geval telefonisch. De gesprekken zijn in twee ronden gevoerd. In een eerste ronde zijn acht individuele gesprekken gevoerd met beleidsmakers op strategisch niveau (vier gesprekken met vertegenwoordigers van ROC's en vier gesprekken met vertegenwoordigers van vmbo-scholen).

Doel van deze eerste vraagronde is de mogelijkheden voor samenwerking in kaart brengen en na te gaan in hoeverre een aantal problemen die door betrokken actoren zijn gesignaleerd in de ogen van deze informanten een rol spelen.

In een tweede ronde zijn op grond van de aard van de geconstateerde problemen vier andere informanten (experts) geselecteerd en in een tweede ronde bevraagd. Deze experts zijn personen die goed zicht hebben op de thematiek binnen een probleem of oplossing. Accent daarbij lag op het genereren van oplossingen van geconstateerde problemen.

De Vakcollege Groep heeft de informanten en experts geworven en geselecteerd. Gezien de geringe omvang van het onderzoek vormt de selectie ervan geen representatieve groep. Om toch zoveel mogelijk tegemoet te komen aan die representativiteit is gestreefd naar zoveel mogelijk variatie.

De focus in dit onderzoek ligt op de Vakcolleges Techniek en niet ook op de Vakcolleges Zorg, zoals oorspronkelijk de bedoeling was. Vakcolleges Zorg zijn namelijk relatief kort geleden gestart; de meeste informanten bleken nog weinig zicht te hebben op de Vakcolleges Zorg en zijn voornamelijk ingegaan op de Vakcolleges Techniek.

De gesprekken zijn opgenomen en schriftelijk tot protocollen uitgewerkt. De protocollen zijn systematisch verwerkt en geanalyseerd met behulp van een programma voor kwalitatieve dataverwerking, MAXQDA.

Kwantificering van de resultaten lag niet voor de hand, omdat de gesprekken een open en verkennend karakter hadden. Daarom bespreken we de resultaten in meer algemene termen als soms, enkelen, vaak, e.d.

In bijlage 1 staat een overzicht van de geraadpleegde informanten en experts.

Op deze plaats danken wij alle informanten en experts voor hun openhartige gesprekken!

2 Samenwerking tussen vmbo en mbo binnen het Vakcollege: knelpunten en oplossingen

Uit de gesprekken met de beleidsmakers komt een aantal knelpunten naar voren die vmbo's en mbo's ervaren dan wel hebben ervaren bij de vormgeving van het Vakcollege en de oplossingen die zij daarvoor hebben gekozen. We hebben de knelpunten samengenomen en geordend; knelpunten die te maken hebben met de adoptie ofwel de acceptatie van (de invulling van) het Vakcollege-concept, met de wettelijke regelgeving, met het financiële aspect en met inhoudelijk/programmatische aspecten. We bespreken de knelpunten in deze clusters en beschrijven daarna, ook per cluster, mogelijke oplossingen die uit de gesprekken naar voren zijn gekomen.

Als we spreken over gesprekken met *informanten* dan doelen we op de scholen (vmbo) en instellingen (mbo). Als we spreken over gesprekken met de *experts* dan doelen we op personen die expertise hebben op de thematiek waar problemen en oplossingen betrekking op hebben (beleidsmatige, innovatiestrategische, inhoudelijke expertise). Experts hebben met name gereflecteerd op clusters van problemen en oplossingen die er volgens het merendeel van de informanten toe doen.

Als we spreken over het vmbo-Vakcollege of mbo-Vakcollege dan bedoelen we het vmbo-deel of mbo-deel van het Vakcollege.

2.1 Adoptie/acceptatie

Knelpunten

- *Het mbo is onvoldoende betrokken bij de ontwikkeling van het Vakcollege*

Een zeer belangrijk knelpunt is dat ROC's onvoldoende betrokken zijn bij de ontwikkeling van het Vakcollege, door de Vakcollege Groep; zij voelen zich niet geïnformeerd over deze ontwikkeling (*'de Vakcollege Groep is begonnen zonder te weten waar uit te komen; werkt alleen samen met vmbo'*). Er is in de ogen van de informanten weerstand in het mbo en dat raakt de adoptie van het concept Vakcollege. Ook had volgens de meeste experts het mbo inderdaad eerder betrokken moeten worden (*'een gemiste kans'*).

- *ROC is geen (mede) eigenaar van de formule van het Vakcollege en erkent en herkent (nog) niet de meerwaarde van deze formule*

Nagenoeg alle informanten zijn de mening toegedaan dat het ROC geen (mede)eigenaar is van de formule en er onvoldoende de meerwaarde van inziet. En in het enkele geval waar men zich wel eigenaar voelt, ligt het mede-eigenaarschap op het bestuursniveau maar (nog) niet op het niveau van de docenten.

Dat het ROC geen mede-eigenaar is, vindt men ook wel logisch. Het Vakcollege is namelijk gestart als initiatief vanuit het vmbo en was in eerste instantie gericht op het vmbo; volgens een van de informanten vanuit de overtuiging dat de mbo's het zelf niet konden. De regie heeft derhalve vanaf het begin bij het vmbo gelegen.

De informanten vinden het een gemiste kans dat tot op heden geen formeel overleg heeft plaatsgevonden waar het mbo bij betrokken is, terwijl in de optiek van sommigen er wel allerlei verbindingen gelegd moeten worden als samenwerking en doorlopende leerlijnen. Er wordt van het mbo verwacht dat het mee doet, maar overleg met en consultatie van het mbo is er niet (geweest).

Onder de experts zijn de meningen verdeeld in hoeverre het mbo nu daadwerkelijk is betrokken bij de ontwikkelingen van het Vakcollege en of er specifieke overlegmomenten zijn geweest waarbij zij betrokken zijn. Sommige experts geven aan dat het niet het geval is. Andere experts geven aan dat er wel informeel bestuurlijke overleggen zijn geweest waar mbo-bestuurders bij betrokken waren. Zo is er bijvoorbeeld samen met de Vakcollege Groep gekeken naar de inhoud van de programmering. Weer een ander is stilliger en geeft aan dat er wel degelijk overleg is, bijvoorbeeld op het niveau van de raden is er het vo-mbo-overleg waar ook gesproken wordt over ontwikkelingen rondom het Vakcollege.

Hoe dan ook, met uitzondering van één expert vinden de experts ook dat acties ingezet moeten worden om de ontwikkeling van (mede)eigenaarschap van de mbo's te vergroten en hen te betrekken bij ontwikkelingen.

- *Het mbo heeft geen duidelijk beeld van wat het Vakcollege betekent voor het mbo*

Voor een groot aantal informanten is niet duidelijk welk type leerling vanuit het vmbo-Vakcollege kan instromen in het mbo-Vakcollege. Kunnen dat bijvoorbeeld ook leerlingen zijn die een theoretische leerweg hebben gevolgd? Of kunnen dat ook Vakcollege-leerlingen van het vmbo zijn met potentie voor een niveau 4-opleiding? En kunnen Vakcollege-leerlingen van het vmbo ook instromen in een BOL-opleiding? Kortom: het is voor de informanten niet duidelijk wat nu onder de noemer Vakcollege gaat vallen; in hun optiek kunnen er heel verschillende trajecten onder gaan vallen.

- *Het vmbo loopt bij het van de grond krijgen van de samenwerking in het kader van het Vakcollege tegen een moeizame ROC-cultuur op; de werelden zijn gescheiden en allerlei gevoeligheden belemmeren de acceptatie van het Vakcollege*

Vmbo's ondervinden in de ogen van de informanten op lokaal niveau weinig medewerking vanuit de ROC's; zij spreken over een harde, moeizame cultuur in het ROC, de verschillen in cultuur en de gescheiden werelden die er zijn. De experts nuanceren dit beeld door aan te geven dat het omgekeerde ook geldt: het mbo ervaart ook weerstand bij het vmbo wanneer het gaat om samenwerking binnen het Vakcollege. Ook de experts constateren dat de werelden tussen vmbo en mbo gescheiden zijn en er cultuurverschillen bestaan; er is verschil in (werk)mentaliteit en zaken als het detacheren van personeel en inschaling leveren fricties op in samenwerking. Vroeger stonden de partijen dicht bij elkaar; nu is de kloof groter. De experts onderkennen dat er allerlei zaken spelen die voor een in hun optiek vaak ook begrijpelijke spanning zorgen tussen het vmbo en het mbo. Zo verwijt men elkaar last te hebben van elkaars negatieve imago. Ook is er het '*debat over landjepik*', dat wil zeggen: de vraag speelt wie nu eigenlijk over het beroepsonderwijs gaat. Was het vmbo in het verleden minder gericht op het leren van een beroep ('*v van voorbereidend*') en kende dit onderwijstype minder beroepskleuring, nu ligt dat anders en is het vmbo meer beroepsgericht geworden. Dat veroorzaakt een spanningsveld tussen het vmbo en mbo en het ligt gevoelig in de branche. Daarnaast maakt men zich grote zorgen over de toekomst van het vmbo; hét grote probleem van het vmbo is de teruglopende instroom ten opzichte van havo en vwo. Het mbo ziet deze ontwikkeling met zorg aan. Er liggen dus allerlei gevoeligheden die de acceptatie van het concept Vakcollege belemmeren. Complicerende factor is dat ROC's grote organisaties zijn; er is sprake van decentralisatie en er zijn vele organisatielagen waar commitment voor het Vakcollege-concept moet ontstaan. Op elke laag moet zorg gedragen worden voor commitment.

- *De rol van het Vakgilde en de acceptatie van de praktijkovereenkomst door/voor het Vakgilde*

Voor de meeste informanten ligt hier een belangrijk knelpunt. Er is veel weerstand tegen het Vakgilde bij zowel de vmbo's als de mbo's. Er is in hun optiek een onderwijsformule bedacht en ontwikkeld die vervolgens is verkocht aan USG-People. USG dacht hiermee een bron aan te boren van potentiële leerlingen die door verplichtstelling in 'de bemiddelingsbak van het Vakgilde' zouden komen. Dat heeft tot veel weerstand geleid en wel om de volgende redenen.

Allereerst vindt men dat het Vakgilde *ondoordacht, niet slim en niet transparant* is geïntroduceerd door de landelijke Vakcollege Groep. Er is nooit duidelijk uitgelegd waarom dit een logische partij is in de ontwikkeling van het Vakcollege. In de ogen van de informanten is het Vakgilde op een onduidelijke, enigszins slinkse manier aan het concept Vakcollege verbonden.

Men is verder van mening dat onvoldoende is gekeken naar de rol van het Vakgilde in de regio; voor sommige regio's kan een Vakgilde een goede partij zijn, maar voor andere regio's niet. In sommige gevallen blijkt het Vakgilde een *concurrent* van de bedrijven waarmee de ROC's al jaren samenwerken in hun BBL-opleidingen. Deze bedrijven zien het Vakgilde als een concurrerende instantie die *'onder hun duiven schiet'*. Er zijn zelfs bedrijven die hebben aangegeven met een ander ROC te gaan samenwerken als een ROC in zee gaat met het Vakgilde.

Ten derde ventileren sommigen de angst dat het onderwijs door het Vakgilde teveel *profit* wordt; dat USG People zich verrijkt en winst maakt door het afsluiten van arbeidsovereenkomsten of door het bemiddelen van leerlingen naar een baan. In de optiek van de informanten behoort dat geld terug te vloeien naar het onderwijs, omdat het gemeenschapsgeld is.

Ten vierde noemt men een aantal gevallen waarin de door het Vakgilde als detacheerder afgesloten *praktijkovereenkomsten* met praktijkbiedende organisatie *niet geaccepteerd* konden worden door het mbo omdat deze bedrijven niet geaccrediteerd waren. In dat geval komt het mbo niet voor bekostiging in aanmerking en kan de opleiding zelfs ongeldig zijn.

De experts snappen de kritiek op de rol van het Vakgilde. Het Vakgilde heeft destijds een aantal gelden gebundeld; gelden van de gemeenten, van scholen en de middelen van de O&O-fondsen-gelden (O&O-fondsen zijn bij de bedrijfstukken ondergebracht en die verdienen aan het plaatsen van leerlingen na hun opleiding in een bedrijf). Dit vanuit het idee een leerling veel beter te kunnen helpen. Het Vakgilde bemiddelt en vraagt voor die bemiddeling een *'fee'*. Dat roept weerstand op omdat het bedrijfsleven *'geld ziet weglopen'*. Voor het mbo zijn de leerbedrijven van cruciaal belang en is de BBL-opleiding de levensader. Zonder leerbedrijven geen opleiding. Men snapt de huiver voor het Vakgilde, dat het mbo zuinig is op hun leerbedrijven en met argusogen naar het vmbo kijkt (*'overvraagt het vmbo de stagebedrijven niet?'*). Men snapt ook dat, nu het vmbo ook stages gaat verzorgen, dat wordt gevoeld als concurrentie tussen mbo en vmbo op de stageplekken.

De meeste experts onderkennen ook dat de Vakcollege Groep en het Vakgilde destijds niet transparant zijn geweest naar scholen, ouders en leerlingen toe; het was niet duidelijk wat men wilde en er zat een constructie achter die ongebruikelijk was binnen een non-profitsector.

Een beperkt aantal informanten percipieert geen knelpunten rondom de inzet van het Vakgilde. Men onderkent de meerwaarde ervan, ziet het Vakgilde als extra service en als instantie die zaken uit handen kan nemen, bijvoorbeeld bij een ROC waar het Vakgilde momenteel leerlingen aan BBL-plekken helpt. Samenwerking met het Vakgilde is in de optiek van deze informanten niet een kwestie van of/of maar van en/en. Deze mening sluit goed aan bij die van een van de experts die een uitgesproken voorstander is van het Vakgilde en het een hele slimme, goeie oplossing vindt omdat het *'al die bestaande overlegstructuren en al die bestaande afspraken en praktijken en het altijd-op-dezelfde-maniër doen ter discussie stelt.'* Het Vakgilde is inderdaad een commerciële poot die aan bemiddeling verdient, maar zegt deze expert: *'leraren verdienen toch ook aan die leerling'*. Bovendien heeft het Vakgilde destijds aangegeven dat geen van de

partijen zich gedwongen hoeft te voelen met het Vakgilde in zee te gaan. Het is een vrijwillig aanbod aan leerlingen waarmee partijen in zee kunnen gaan als men van mening is dat een leerling via het Vakgilde en een bundeling van die gelden makkelijker en beter een plek krijgt.

Maatregelen om adoptie/acceptatie te bevorderen

- *Inzetten op (mede)eigenaarschap van een ROC uit de regio m.b.t. de Vakcollege-formule*

De meeste informanten vinden dat acties ingezet kunnen of moeten worden op de ontwikkeling van mede-eigenaarschap van ROC's.

Overigens is er vanuit het vmbo wel begrip voor dat ROC's (nog) geen mede-eigenaarschap voelen; men ziet in dat de voordelen voor de ROC's om te participeren in het Vakcollege beperkt zijn.

De experts noemen de volgende maatregelen ter bevordering van het (mede)eigenaarschap van het mbo.

De Vakcollege Groep zet in op specifieke communicatie-uitingen met ROC's.

Als Vakcollege-leerlingen eenmaal gaan doorstromen van vmbo naar mbo dan raakt het mbo betrokken en zou het probleem zich vanzelf kunnen oplossen. Tegelijk wordt dat als wat naïeve gedachte beschouwd. Daarom wordt gesuggereerd dat de Vakcollege Groep voorlopig iets specifiek moet doen richting de ROC's in haar communicatie-uitingen, bijvoorbeeld een 'mini-ROC-overleg' organiseren. Dit wordt niet de beste maatregel gevonden omdat het Vakcollege idealiter een gezamenlijk project moet zijn van vmbo en mbo, maar zolang dat feitelijk nog niet zo is, is het wenselijk specifieke aandacht aan het mbo te besteden.

De Vakcollege Groep en koepelorganisaties, kenniscentra, de raden en dergelijke houden een fundamentele beschouwing over de positionering van het Vakcollege in het onderwijssysteem en de taakverdeling tussen vmbo en mbo.

Het Vakcollege is gesitueerd op de grens van voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs en is in die zin een 'Fremd körper' dat eigenlijk niet goed past in het bestaande onderwijssysteem. De levensvatbaarheid van het Vakcollege hangt mede af van een heldere positie in het onderwijssysteem. Het advies is dat de Vakcollege Groep in samenspraak met niet zozeer de afzonderlijke ROC's maar eerder met de koepelorganisaties als SBB (Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs), kenniscentra, de MBO-raad, de VO-raad, werkgeversorganisaties, en dergelijke samen moet gaan nadenken over de positionering van het Vakcollege, wat de plek van het Vakcollege is in het onderwijssysteem en hoe de taakverdeling tussen het vmbo en mbo zou moeten zijn. Dat dwingt ook tot een fundamentele discussie over wat een waardevol Vakcollege-diploma is.

Zet in op de ontwikkeling van een goede doorlopende leerlijn en beschouw het Vakcollege als één van de vormen binnen een doorlopende leerlijn in de regio.

Richt op basis van de behoefte in de regio een route in door regionaal in een samenwerkingsverband van vo en mbo goede afspraken te maken over doorlopende leerlijnen. Bezie het Vakcollege als een vakmanschapsroute; als één van de routes waarvoor men in de regio kan kiezen. Per samenwerkingsverband van vmbo en mbo kan in de regio worden bekeken in hoeverre men gebruik kan en wil maken van zo'n initiatief als het Vakcollege.

Kijk in de regio met elkaar (vmbo en mbo) naar de wederzijdse belangen vanuit het perspectief van efficiënt werken.

Het landelijke beleid dwingt met name de ROC's om efficiënter te gaan werken. Er wordt gestreefd naar het inkorten van doorlopende leerlijnen; dat vraagt om een meer efficiënte programmering. Ook inzet van de zorggelden voor bijvoorbeeld persoonlijke begeleiding, goede overdracht, leren te leren, vraagt om een efficiëntere programmering. De vraag is hoe men met die gelden handig kan omspringen binnen een samenwerkingsverband.

Vmbo en mbo maken kennis met elkaar, stemmen werkwijzen af en borgen samenwerking op allerlei niveaus zodat men met elkaar het belang van doorlopende leerlijn gaat voelen en deze gaat ontwikkelen.

Een van de genoemde maatregelen om de adoptie van het Vakcollege te bevorderen, is dat men kennis met elkaar maakt om van daaruit inhoud en werkwijze op elkaar af te stemmen. Op allerlei niveaus moeten goede afspraken worden gemaakt over wat men met elkaar wil bereiken, ook binnen regionaal overleg. Borg samenwerking op managementniveau. Het management geeft idealiter tijd en ruimte aan personeel om die afstemming met elkaar te gaan realiseren.

Het Ministerie voert regie op goede informatievoorziening; sleutelactoren filteren deze informatie, ontwikkel een digitaal netwerk zodat de verschillende partijen van vmbo en mbo goed op de hoogte worden gebracht van landelijke ontwikkelingen, de wet- en regelgeving.

Binnen de huidige wet- en regelgeving is veel mogelijk waarvan vo- en mbo-scholen lang niet altijd op de hoogte zijn. Ook is men lang niet altijd goed geïnformeerd over de landelijke ontwikkelingen. Het advies is niet alleen de werelden bij elkaar te brengen in concrete kennismaking, maar ook stelselmatig goede informatievoorziening te creëren. Genoemd wordt bijvoorbeeld het taal- en rekenbeleid, zodat het onderwijs in het vo goed kan worden afgestemd op de eisen in het mbo. Gedacht wordt aan een digitaal netwerk waar de informatie vanuit bijvoorbeeld het Ministerie, de Inspectie, maar ook vanuit bijvoorbeeld de Stichting Platform Vmbo en Vakcolleges die betrekking heeft op onderwijskundige vernieuwing en landelijk beleid, voor de scholen en instellingen beschikbaar komen.

Het Ministerie is in de ogen van een van de experts de aangesproken instantie om regie te voeren op die informatievoorziening. Waardevolle informatie moet niet alleen beschikbaar worden gesteld maar het moet ook binnen een instelling 'belanden' en het moet naar het docentniveau 'doorlopen'. Scholen of instellingen zullen ook mensen moeten hebben die de vaak grote hoeveelheid informatie op een goede manier ook aan de docenten kunnen overbrengen. Dat zou via nieuwsbrieven kunnen. Informatie kan zo worden geïntegreerd in het beleid van de school en de instelling, maar is ook van belang voor acties op regionaal niveau.

Een van de experts ziet de oplossing niet zo zeer in de het plegen van acties om de mede-eigenaarschap van het mbo te vergroten, maar geeft de volgende suggesties.

De overheid (Ministerie van OCW) en de sector (VO-raad) willen toe naar een veel meer gedragen, geregisseerde en gedeelde opvatting.

In het veld is sprake van allerlei initiatieven als de Vakcolleges, de VM2-trajecten, de AKA-trajecten al dan niet als reactie op de toenemende groei van havo en vwo. Een van de experts constateert dat al die trajecten 'een vorm van kannibalisme vertonen (...) iedereen bedenkt wat en zuigt dan iets leeg'. Het succes van het ene traject gaat altijd ten koste van een ander traject; per saldo komt dat niet ten goede aan het onderwijs en de leerlingen.

De minister en de sector (VO-raad) willen af van het 'kannibalisme' en hebben dit als topprioriteit gedefinieerd. Men gaat hier nu samen mee aan de slag en wil toe naar een meer gedragen, geregisseerde en gedeelde opvatting over wenselijk trajecten in dit onderwijsveld.

Bed Vakcollege in, in de reguliere vo-structuur.

Een van de kritieken op de Vakcolleges is dat de Vakcolleges onvoldoende zijn ingebed in de reguliere vo-structuur; '*het is een initiatief van een paar vrije jongens*', zegt een van de experts. Het gevaar bestaat dat het Vakcollege geïsoleerd komt te staan van de vo-sector. In de ogen van deze expert zou het helpen als het Vakcollege een reguliere plek heeft in het vo en als de contacten met de VO-raad nauwer worden. Een adviesraad of stuurgroep kan dan zorgen voor verbinding van de Vakcolleges met de vo-sector; door bijvoorbeeld de voorzitter van de VO-raad ook voorzitter van de adviesraad te maken, wordt een verbinding zichtbaar.

Als het Vakcollege onderdeel wordt van de vo-sector dan is daarmee gelijk het probleem dat het mbo onvoldoende betrokken is, opgelost, aldus een van de experts. Het Vakcollege-traject wordt een vo-traject en na vier jaar vmbo moet het mbo '*het traject in twee jaar afmaken*'. In de optiek van deze expert moet '*het mbo zich meer richten en gewoon zorgen dat ze goed onderwijs geven*.' In deze visie wordt de kern van het Vakcollege gevormd door een goede programmatische afstemming tussen vmbo en mbo.

- *Breng partijen dichterbij elkaar*

De experts geven een aantal suggesties om de gescheiden werelden nader tot elkaar te brengen.

Mobiliseer het bedrijfsleven als verbindende schakel.

De werelden zijn dichterbij elkaar te brengen door het mobiliseren van het werkveld als verbindende schakel. Het gaat niet zozeer om acties op bestuursniveau, maar eerder om acties op regionaal niveau of op het niveau van de branches. Het werkveld fungeert als schakel tussen mbo en vmbo, met als uitgangspunt dat bekwaame beroepsbeoefenaren moeten worden opgeleid. Voor de partijen ligt daar een gemeenschappelijk belang en drijfveer; ze hebben allemaal baat bij een goede personeelsvoorziening.

In de regionale samenwerkingsverbanden is het werkveld vertegenwoordigd; daar zou een spilfunctie vanuit kunnen gaan en er zou gezocht moeten worden naar hoe men de verschillende partijen - het lokale, regionale bedrijfsleven op specifieke branches, vmbo en ROC's - met elkaar in verbinding kan brengen. De regio is hiervoor het goede niveau omdat het gaat om afstemming op de regionale arbeidsmarkt.

Opereer als bestuurders sturender.

Bestuurders zouden idealiter moeten hameren op samenwerking; bovendien is het wenselijk dat er een fundamentele bereidheid is om stappen te zetten, bijvoorbeeld door 'bij elkaar in huis' te trekken, het onderwijssysteem te vervlechten, en dergelijke. Ook moeten de bestuurders voorwaarden creëren als huisvesting, faciliteren van uren, taken, en dergelijke. Een beetje dwang moet daarbij niet worden geschuwd, aldus een van de experts.

Bestuurders van scholen moeten naar het personeel toe duidelijk en strikter zijn van wat er bijvoorbeeld qua arbeidsmentaliteit van hen wordt verwacht. Personeel moet op zaken die aanleiding kunnen zijn voor frictie in samenwerking, worden aangesproken.

- *Samenwerkingsmodellen uitwerken waarbij in elk model de voorwaarden en de meerwaarde voor samenwerking met een ROC zijn opgenomen*

De meeste informanten vinden de uitwerking van een aantal samenwerkingsmodellen waaruit gekozen kan worden interessant. Regio's kunnen dan kijken welk model het beste past. Dit omdat niet ieder ROC of

vmbo-school hetzelfde is, samenwerking en problematiek regiogebonden zijn. Modellen kunnen differentiëren, bijvoorbeeld naar stadsgrootte, regionale verschillen en problematiek (mate van interesse in techniek). Het bedrijfsleven, de ondernemers moeten ook een rol krijgen.

Eén vmbo daartegen ziet totaal geen heil in het uitwerken van samenwerkingsmodellen, omdat *'die modellen niks doen en er alleen maar gepraat wordt.'*

Een van de mbo's wil verder gaan dan modellen en spreekt liever in termen van *'leveringsplannen'*. Dit zijn operationele plannen op basis waarvan men met elkaar afspraken maakt over wat ieder levert en wat de kosten mogen zijn; dit zijn idealiter contracten waarin de levering geborgd is en dat zouden per jaar maatcontracten kunnen zijn.

De meningen van de experts zijn daarentegen meer verdeeld of een uitwerking van samenwerkingsmodellen een goede maatregel is om de acceptatie van het Vakcollege-concept te vergroten. Zo zegt een expert dat je er eigenlijk niet op tegen kan zijn (*'het kan informatief zijn'*); een andere expert heeft ervaren dat er *'heel veel behoefte'* is aan modellen omdat deze het veld kunnen helpen bij programmering en invulling; modellen kunnen als kader behulpzaam zijn. Wel wordt er voor gewaarschuwd een en ander niet teveel dicht te timmeren zoals dat bij VM2 is gedaan (*'dat model is zo dichtgetimmerd dat het weer tot veel uitval leidt'*).

Maar er zijn andere experts die er geen heil in zien. De reden is dat het vmbo en het mbo toch zelf in staat moeten zijn om in de eigen regio iets uit te werken en *'elkaar te overtuigen'* van het belang van samenwerking. Een van hen nuanceert die mening en ziet de uitwerking van modellen in *inhoudelijke* zin niet als heel interessante oplossing, maar wel in *randvoorwaardelijke* zin, zodat partijen vooraf kunnen bepalen of iets haalbaar is. Inhoudelijke uitwerking van samenwerkingsmodellen heeft geen zin omdat modellen idealiter eerder door betrokkenen al doende en met elkaar in de praktijk ontwikkeld zouden moeten worden. Er wordt dan meer heil verwacht van het samenbrengen van mensen die elkaar kunnen aanspreken op hun gemeenschappelijkheid, bijvoorbeeld hun interesse in de techniek. Dat kan samenwerking bevorderen.

- *Onderzoek doen naar samenwerkingsmogelijkheden met door OCW erkende particuliere opleidingsinstituten voor crebo-opleidingen*

Sommige vmbo's vinden dit wel een interessante optie, of vanuit de idee om beweging te krijgen, als middel om de urgentie van techniekonderwijs aan te tonen (*'als je niets doet ga je het van andere landen verliezen'*) of alleen als het een voordeel voor de leerlingen biedt. Eén vmbo heeft er geen mening over omdat dergelijke instituten zich voor zover bekend niet in de nabije omgeving bevinden.

- *Politieke (inclusief OCW) druk (op ROC's) op uitvoering actieplan Focus op Vakmanschap opvoeren met betrekking tot de samenwerking*

De meeste informanten zijn niet voor het opvoeren van politieke druk. Men ziet geen heil in een maatregel die bovenaf wordt aangestuurd of dat OCW zich gaat bemoeien met het hoe. Het actieplan Focus op vakmanschap is volgens een van de ROC's prima uitgeschreven, het is aan de scholen zelf om daar een invulling aan te geven. Bovendien als de regering verandert, dan verandert de visie weer mee. Een van de ROC's geeft aan dat de druk anders georganiseerd moet worden, namelijk vanuit het bedrijfsleven. Reden is dat het Vakcollege net als de vroegere lts en mts een helder en herkenbaar construct moet worden voor de bedrijven. In die zin is het wenselijk dat in het bedrijfsleven gezocht wordt naar commitment; vandaar uit zou druk georganiseerd moeten worden zodat vmbo en mbo worden gestimuleerd beter te gaan samenwerken en duidelijke programma's kunnen laten zien.

Een enkeling denkt dat politieke druk wel zal helpen.

- *De rol van het Vakgilde?*

Er is door de informanten nogal wat kritiek geuit op de rol van het Vakgilde. De experts leveren verschillende suggesties voor maatregelen om te dealen met het Vakgilde ten gunste van de adoptie van het concept Vakcollege. Het gaat om de volgende maatregelen.

Koppel het Vakgilde los van het concept Vakcollege.

Wil men op bestuurlijk niveau nog goed met elkaar kunnen samenwerken dan zal het Vakgilde losgekoppeld moeten worden van het concept Vakcollege.

Het Vakgilde als stichting?

De vraag is of - gezien de weerstand - het Vakgilde niet beter een stichting kan worden; een non profit-instelling zonder commerciële belangen.

Sta als mbo open voor aanvullende varianten à la het Vakgilde.

Het mbo zou volgens sommige experts meer open moeten staan voor aanvullende varianten à la het Vakgilde. Het mbo zou zich uitgedaagd moeten voelen om bedrijven op andere manieren te betrekken dat via de geijkte manieren. De reden daartoe is het grote probleem van uitval van BBL niveau-2-leerlingen; die is hoog. Het is dan zeer wenselijk leerlingen zo vroeg mogelijk te interesseren voor een BBL-traject en de handen ineen te slaan. Door samenwerking tussen verschillende partijen als vmbo, mbo en kenniscentra ontstaat idealiter gedeeld eigenaarschap. Onderkend wordt dat samenwerking met een commerciële partij als het Vakgilde het er niet makkelijker opmaakt. Immers: het is maar de vraag of het mbo zijn contacten wil delen met een commerciële partij.

Laat de vraag 'helpt het Vakgilde de leerling' leidend zijn en stap over gevoeligheden heen.

Probeer niet te redeneren vanuit het idee 'ik heb het altijd zó gedaan' of 'het tast mijn belang aan' of 'ik verdien er misschien een cent minder aan'. Er is in de ogen van een van de experts maar één vraag relevant: helpt het Vakgilde de leerlingen? En zegt: 'als het antwoord nee is, dan moet je niet met het Vakgilde in zee gaan.'

Maak inzichtelijk dat het Vakgilde een belangrijke rol kan spelen bij het realiseren van stageplekken.

Het Vakgilde kan een belangrijke rol spelen in het verwerven van stageplekken; maak dat inzichtelijk, is de suggestie van een van de experts. Met name in de grote steden is het namelijk lastig stageplekken voor leerlingen te organiseren.

Het Vakgilde als instrument voor kwaliteitsbewaking?

Een van de vmbo's ziet het Vakgilde als het ideale instrument om kwaliteitsbewaking te realiseren, bijvoorbeeld door de (digitale) arbeidsovereenkomsten, de vergoedingen die leerlingen ontvangen en de stageplekken die voor het Vakcollege van belang zijn, te uniformeren ('het bedrijfsleven kan ik niet uitleggen dat er snuffelstages, lintstages, blokstages, oriënterende stages, etc. zijn'). Een van de experts is juist een andere mening toegedaan en betwijfelt of het Vakgilde als instrument benut kan worden om kwaliteitsbewaking te realiseren omdat zoiets al bestaat. Immers: de erkenning van leerplaatsen en leerbedrijven in de mbo-wereld is een uiting van die kwaliteitsbewaking. In de optiek van een van de experts heb je daar geen andere organisatie voor nodig.

2.2 Wettelijke regelgeving

Knelpunten

- *ROC heeft de licentie voor crebonummers en is (eind)verantwoordelijk voor examinering volgens kwalificatiedossiers en overige wettelijke eisen ten aanzien van kwalificering en de leerwerkbanen, ook in relatie tot door kenniscentra erkende leerwerkbedrijven*

Voor de meeste geïnterviewde mbo-informanten vormt deze wettelijke regel 'het ROC heeft de licentie voor crebonummers en is (eind)verantwoordelijk voor examinering' geen knelpunt. Sterker nog men is er blij mee bijvoorbeeld omdat het ROC daardoor als partner betrokken blijft, maar het mbo en het vmbo daardoor elk hun eigen verantwoordelijkheden behouden. Dat geldt bijvoorbeeld ten aanzien van de examinering. Zo geeft een van de mbo's aan geen voorstander te zijn van examinering na zes jaar Vakcollege, maar meer heil te zien in tussentijdse examinering na vier jaar met een vmbo-diploma (ook bedoeld als schouderklopje). Verder geeft een van de mbo's aan het crebonummer nooit uit handen te willen geven omdat dat een risico met zich meebrengt. Als een licentie bij visitatie door de Inspectie wordt afgewezen, heeft dat niet alleen consequenties voor de Vakcollege-opleidingen die onder een crebo vallen, maar ook voor de andere opleidingen die onder datzelfde crebonummer vallen.

Ook voor de meeste geïnterviewde vmbo-informanten vormt deze wettelijke regelgeving geen knelpunt. In hun optiek worden leerlingen zes jaar lang samen begeleid; na het praktijkexamen start de leerling in het mbo-programma en wordt op zeker moment aan het ROC overgedragen.

Voor één vmbo vormt dit wel degelijk een knelpunt. Zolang het ROC die licenties heeft, voelt dit vmbo zich 'veroordeeld' tot het ROC en percipieert men weinig speelruimte. De houding van het ROC wordt als passief ervaren met als gevolg dat het ROC de doorontwikkeling van het Vakcollege in belangrijke mate belemmert.

Maatregelen in wet- en regelgeving

- *Erkennen dat het mbo nu eenmaal de licentie, de crebo en de verantwoordelijkheid voor een deel van de Vakcollege-opleiding heeft en behoudt*

Een oplossing die naar voren is gekomen en die we hebben geschaard onder het kopje wettelijke maatregel is erkennen dat het mbo nu eenmaal zijn licentie, de crebo en de verantwoordelijkheid voor een deel van de Vakcollege-opleiding zou moeten hebben en behouden.

- *Bestuurlijk akkoord realiseren met de Vakcollege Groep, VO-raad, MBO-raad, MKB-Nederland, SBB, en dergelijke. Dit realiseert meer draagvlak bij ROC's*

De meningen van de informanten zijn verdeeld of het realiseren van een bestuurlijk akkoord een maatregel is die samenwerking in het kader van Vakcollege kan bevorderen. Sommigen denken dat een bestuurlijk akkoord zeker bijdraagt en kan helpen meer body aan het geheel te geven, bijvoorbeeld als het ondersteund wordt vanuit de MBO-raad. Anderen zien niets in een dergelijke maatregel omdat zij denken dat het zelfs met zo'n akkoord veel te lang duurt voordat samenwerking gerealiseerd kan worden of omdat men zichzelf mans genoeg vindt om positie te kunnen bepalen en de samenwerking te realiseren.

- *Inzetten op structurele stelselwijziging (het Vakcollege als aparte schoolsoort)*

De meningen van de informanten zijn verdeeld. Degenen vanuit vmbo en mbo die positief tegenover deze maatregel staan, geloven sterk in een stelselwijziging en denken zo 'een mooie opleiding' te kunnen maken. Zij zijn de fase van het tekenen van overeenkomsten, convenanten en bestuurlijke akkoorden en dergelijke voorbij; hun ervaring is dat dergelijke zaken niets waard zijn gebleken. In hun optiek is het nu tijd om het stelsel aan te pakken. In feite zou hiermee de techniekschool weer terugkeren.

Degenen die geen heil zien in het Vakcollege als aparte schoolsoort –ook deze mening zien we zowel bij vmbo- als bij mbo-informanten-, vinden dat daarvoor veel inspanningen gepleegd moeten worden met naar verwachting weinig rendement (*‘heel veel moeite, heel veel praten, heel veel politiek gedoe, dat niets gaat oplossen’*). Ook is in de optiek van een van de mbo’s een aparte schoolsoort niet nodig omdat het Vakcollege in zijn visie thuishoort in vmbo. Het idee daarbij is dat het Vakcollege een goede manier en plek is om daar echt een vak te leren en dat dat binnen het vmbo kan.

2.3 Inhoudelijk/programmatisch

Knelpunten

- *Het ROC krijgt in de regio reguliere vmbo-leerlingen en Vakcollege-leerlingen in de opleidingen (twee verschillende stromen). De Vakcollege-stroom vormt een relatief klein deel van instroom in de opleidingen in het ROC*

De meeste informanten – zowel van de vmbo’s als de mbo’s – ervaren de instroom van Vakcollege-leerlingen naast die van reguliere vmbo-leerlingen in het ROC als knelpunt. Het probleem zit er in dat het mbo onvoldoende volume kan creëren met de instromende Vakcollege-leerlingen. Er is een relatief kleine instroom omdat er überhaupt weinig vmbo-Vakcollege- en dus technische leerlingen zijn, maar ook omdat vmbo-Vakcollege-leerlingen na vier jaar in het mbo uitwaaiëren over de verschillende sectoren binnen de techniek. Dat maakt de spoeling dun. Als er onvoldoende volume gecreëerd kan worden, dan is men genoodzaakt deze leerlingen in reguliere groepen te plaatsen waardoor er een gemêleerd en zeer heterogeen gezelschap ontstaat. Dit probleem wordt door een enkeling iets gerelativeerd omdat de BBL-leerlingen vooral bij de werkgever leren. Desalniettemin vindt men dat je voldoende volume moet hebben om te kunnen starten met het Vakcollege in het mbo, ook vanuit financieel oogpunt (*‘je kan niet verliesgevend zijn’*).

- *Het ROC erkent de programma-indaling (leerstof) en de behaalde leerresultaten in leerjaar 4 van het Vakcollege niet in alle gevallen*

In een enkel geval vormt dit een probleem en wordt de leerstof uit het vierde leerjaar vmbo (naar verwachting) niet erkend door het ROC. Concreet betekent dit dat de vmbo-leerlingen die in het ROC instromen, in de optiek van de informanten vaak weer terug bij af zijn en als het ware opnieuw met het vakmanschap beginnen.

Voor de meeste informanten vormt dit geen knelpunt. De indaling van het programma loopt - in ieder geval op papier – goed, er is afstemming over en weer en er worden duidelijke afspraken gemaakt bijvoorbeeld over het ROC-programma dat indaalt in het vmbo.

- *Een ROC kan geen maatwerk realiseren voor Vakcollege-leerlingen en meerwaarde van het traject in het vmbo optimaliseren*

De meeste vmbo’s maar ook de meeste mbo’s zien dit als een knelpunt. Vmbo’s die dit als knelpunt zien, zijn daar of heel stellig in en geven aan dat er geen enkel ROC is dat maatwerk kan leveren of op z’n minst is dat heel moeilijk. Dat komt volgens de vmbo’s omdat de groep leerlingen die in het mbo instromen, te divers is. Bovendien spelen financiële overwegingen een rol; het mbo moet een bepaalde klassengrootte per docent formeren (*volume*); aparte klassen voor Vakcollege-leerlingen zijn niet of moeilijk te realiseren. Differentiatie naar verschillende niveaus in klassenverband is niet het antwoord, omdat dit in de ogen van sommige vmbo-informanten heel lastig is te hanteren voor docenten mbo. Men vraagt zich af hoe de leerlingen op het mbo terecht komen, of ze goed kunnen worden bediend, of wordt gedaan wat is afgesproken en of de leerlingen krijgen waar zij recht op hebben. Een van de wensen die in dit verband

wordt geuit, is de leerling vanuit het vmbo zes jaar lang te blijven begeleiden om zo de vinger aan de pols te kunnen houden.

Een enkel vmbo is positiever, en ziet wel de intentie van het ROC om maatwerk te leveren (*'op welke manier kunnen we deze leerlingen via maatwerk zo snel en zo adequaat mogelijk op weg helpen naar niveau 3'*).

Sommigen mbo's zien het maatwerk niet als knelpunt omdat leerlingen relatief weinig onderwijs op het ROC volgen (*'slechts één dag'*) en ze dan ook nog eens de meer algemene vakken volgen als taal, rekenen, Engels, leren loopbaan en burgerschap. Maatwerk is dan vooral vereist voor wat betreft de vaktheorie. Er worden geen problemen voorzien omdat in hun optiek de meeste mbo-docenten de flexibiliteit hebben om maatwerk te leveren. Voorwaarde die men aangeeft, is wel dat sprake is van overdracht; dus dat die leerling goed herkenbaar is als Vakcollege-leerling. In een ander geval wordt verwacht dat leerlingen zelfstandig door de stof heen kunnen en naar tempo kunnen differentiëren. Andere mbo's zien wel problemen en geven bijvoorbeeld aan dat de aantallen Vakcollege-leerlingen te klein zullen zijn om maatwerk te realiseren. Ook door de nieuwe financiering in casu de doelmatigheid van OCW wordt maatwerk steeds ingewikkelder, bijvoorbeeld omdat ROC's minder BPV mogen geven. Daar komt nog bij dat niet in alle regio's voldoende BBL-plekken zijn te krijgen met als gevolg dat leerlingen bijvoorbeeld een groter deel van hun opleiding op het ROC zullen volgen. Dat staat overigens in hun optiek haaks op wat het Vakcollege wil.

Net als de informanten geven ook de experts aan dat het leveren van maatwerk een reëel probleem is. Zij percipiëren het als behoorlijk lastig zo niet onmogelijk voor de ROC's om maatwerk te leveren. Dat komt bijvoorbeeld door diversiteit aan instroom, variatie in doelgroepen als volwassenenonderwijs, etc. Voor ROC's is het in hun ogen dubbel moeilijk omdat ze instroom krijgen van leerlingen afkomstig van veel verschillende vmbo's.

- *Het Vakcollege heeft niet één gezicht; er is sprake van diversiteit in uitwerking van het Vakcollege-concept op de vmbo's*

Het Vakcollege heeft niet één gezicht, is een veel gehoord knelpunt bij de informanten, vooral bij de mbo's. Aangegeven wordt dat veel vmbo-scholen het concept op eigen wijze invullen: de één laat iedereen Vakcollege zijn, de ander gaat selecteren, de stages worden op verschillende manieren geïnterpreteerd, er zijn basis- en kaderleerlingen, niveau-2- en niveau-3-leerlingen, etc. De Vakcollege Groep heeft de eerste twee leerjaren van het vmbo hetzelfde geprogrammeerd, maar daarna wordt het problematisch. Er treedt variatie op; de vmbo's verschillen in hun programma's, methodieken en in bijvoorbeeld de breedte van de opleiding (techniek breed, smalle opleidingen). De meeste mbo's benadrukken dat de uitwerking op de vmbo's zo divers is dat het voor hen heel moeilijk wordt om een goede afstemming te realiseren. Voor ROC's die samenwerken met meer vmbo's die hun programma en leerwegen op verschillende manieren invullen, is dat nog eens een extra complicerende factor.

Dat het Vakcollege niet één gezicht heeft, wordt door een van de experts niet als probleem gepercipieerd. Immers: de individuele leervraag van de leerling moet leidend zijn. Aangegeven wordt: *'Het mbo zegt: 'ja we krijgen al die verschillende leerlingen' en je kunt ook zeggen: 'ja, leerlingen verschillen'. Dus als je ze onderwijs wil geven, dan moet je rekening houden met verschillen. Dat is een fundamenteel andere benadering.'*

- *De advisering in het basisonderwijs bevordert doorstroom van leerlingen naar het Vakcollege niet; overwaardering voor het cognitieve in de aanloop naar het vmbo*

In de optiek van de meeste vmbo's zit er een probleem in de afstemming met het basisonderwijs en daarmee in het voortraject. Ten eerste ligt het accent in de cito-toets op het cognitieve deel terwijl men vindt dat het manuele deel minstens zo belangrijk is. Ten tweede adviseren basisscholen in hun ogen in het

algemeen te hoog over het vervolgonderwijs van hun leerlingen. Dat komt volgens hen omdat dat goed staat op de kwaliteitskaart van de basisschool.

Oplossingen voor inhoudelijke/programmatische knelpunten

- *Ontwikkeling van een kwaliteitskeurmerk*

Een van de genoemde problemen is dat vmbo-Vakcollege's hun programma's verschillend invullen waardoor de ROC's niet weten waar de instromende leerlingen 'staan'. Vooral de ROC's zien als oplossing de ontwikkeling van standaardisering en een kwaliteitskeurmerk. De Vakcollege Groep zou daarnaar moeten streven. Het keurmerk maakt duidelijk wie een echt Vakcollege is, wat dat betekent en hoe het onderwijsaanbod er uit ziet. Zo wordt ook voorkomen dat ieder vmbo zich Vakcollege noemt en er een wildgroei aan bordjes aan de gevel ontstaat.

De experts onderkennen dat het Vakcollege niet één gezicht heeft. Men denkt aan de volgende oplossing.

Leerplankader en het te ontwikkelen materiaal dragen bij aan meer uniformiteit

Aangeven wordt dat het vaak moeilijk is uit te leggen wat nu specifiek de Vakcollege-leerling is, zelfs voor mensen die er middenin zitten. Desondanks wordt verwacht dat hier nog wel verbetering in gaat plaatsvinden. Het Leerplankader en het materiaal dat voor de hogere leerjaren worden ontwikkeld, zijn hier belangrijk in. Dit biedt de beste mogelijkheden om zowel uniformiteit als ruimte voor de scholen om een eigen invulling en inkleuring aan het concept te geven, te realiseren. Een strak voorgeschreven curriculum ziet men zeker niet als wenselijk.

- *Samenwerking centraliseren met ROC's die zeer nadrukkelijk willen samenwerken in een Vakcollege; daarbij zorgen voor aanbod van zoveel mogelijk crebo's, waardoor alle leerroutes in Techniek en Zorg aangeboden kunnen worden*

Zowel binnen het vmbo als het mbo zijn de meningen verdeeld over de vraag of dit een effectieve maatregel is.

Degenen die deze maatregel niet effectief vinden, geven bijvoorbeeld aan eerder zo'n construct te hebben ervaren maar dan met bedrijfsscholen. Dat is geen goede ervaring geweest. Of bijvoorbeeld dat een school uit Utrecht leerlingen opleidt in Heerhugowaard, omdat zij toevallig bereid zijn om die crebo's te bewaken. Dit gaat in dit optiek van een ROC ook in tegen Focus op vakmanschap, waar macrodoelmatigheid belangrijk is. Bovendien zijn zowel de vmbo's als de mbo's van mening dat het opleiden van leerlingen in het middelbaar beroepsonderwijs voor de middenkant van de economie een regionale aangelegenheid moet zijn. Als samenwerking niet met het regionale ROC lukt, dan is de behoefte van de regionale markt in de optiek van sommigen klaarblijkelijk niet groot genoeg. Wat dit laatste geval betreft, is een idee dat de overheid met de ROC-directies in gesprek moet gaan. Er wordt veel meer heil gezien in het doorbreken van de barrières als dat regionaal belangrijk is, dan vanuit een andere regio een ROC de opdracht geven om die leerlingen te certificeren. Dit om te voorkomen dat het een papieren samenwerking wordt. Heil ziet men ook in het tonen van successen zodat uitwisseling en samenwerking vanzelf ontstaat.

In een geval vindt men de maatregel niet interessant omdat het praktisch gezien niet handig is om met twee ROC's te gaan samenwerken wanneer men maar een klein groepje Vakcollege-leerlingen heeft.

Daarentegen is een van de vmbo's uitgesproken positief over deze maatregel en ziet dit als de enige echt effectieve maatregel. Het scenario zou zijn dat de crebonummers beschikbaar worden gesteld door een aantal ROC's die bij wijze van spreken aan de andere kant van het land zijn gevestigd. De crebo's worden beschikbaar gesteld voor scholen die mee willen doen, waardoor de mogelijkheden een stuk groter worden om in de regio een aantrekkelijk aanbod te doen. De ROC's leveren de crebo's maar er wordt op de locatie van het vmbo gewerkt.

In een van de gevallen (mbo) wordt deze maatregel genuanceerd; of dit een effectieve maatregel is hangt af van iemands positie in de regio. Een ROC dat vrij autonoom in een gebied zit, heeft een andere positie dan drie of vier ROC's die in een grote stad opereren. Een vrij autonoom ROC kan makkelijker afspraken maken, maar het nadeel kan zijn dat men met veel vmbo's te maken heeft die op fysiek te grote afstand liggen. Bij de grotere steden bijvoorbeeld is dat precies andersom; die ROC's hebben als voordeel dat ze veel vmbo's in hun directe omgeving hebben. Maar problematisch is in dat geval vaak dat verschillende ROC's met elkaar gaan concurreren.

- *Acties uitzetten om aan het eind van de basisschool aanvullend op de cito-eindtoets leerlingen te toetsen op geschiktheid voor het Vakcollege*

De informanten vinden dit over het algemeen niet specifiek een maatregel die bij zou kunnen dragen aan samenwerking tussen vmbo en mbo; de betrokken partijen gaan zich er niet anders door opstellen.

Toch zien sommige mbo's en vmbo's deze maatregel 'acties uitzetten tot wijziging van de cito-eindtoets' wel als een belangrijke maatregel voor de ontwikkeling van het techniek-onderwijs. In hun optiek biedt de cito-toets onvoldoende zicht op de praktische vaardigheden waar leerlingen aan het eind van de basisschool over beschikken.

- *Samenwerking met het basisonderwijs versterken*

Een aantal van de informanten zet sterk in op samenwerking tussen vmbo en basisonderwijs door met hen in gesprek te gaan. Doel er van is leerlingen te werven, warm te maken voor de techniek, basisscholen er op attent te maken dat er leerlingen zijn met een leerstijl waarmee ze zouden kunnen excelleren via een Vakcollege-route en door basisscholen te vragen ook vanuit dat perspectief naar hun leerlingen te kijken. Daarnaast vinden zowel de vmbo's als de mbo's het wenselijk het techniekonderwijs in de basisschool veel serieuzer te nemen. De instroom in technische opleidingen vanuit het basisonderwijs loopt in kwalitatief en kwantitatief opzicht terug. Genoemde oorzaken zijn bijvoorbeeld de toenemende feminisering van het basisonderwijs, en de techniekarme lokalen waardoor leerlingen niet in aanraking komen met techniek en technische beroepen in het basisonderwijs. In het basisonderwijs moet in hun ogen meer aandacht zijn voor de ontwikkeling van technisch talent. Zij vinden het wenselijk dat vorderingen op dit terrein onderdeel zouden vormen van de cito-eindtoets.

Om leerlingen beter te selecteren en voor te sorteren hebben sommige Vakcolleges een selectieprocedure vastgelegd (waar op letten, hoe, waarom, wanneer afwijzen, motief voor keuze Vakcollege, en dergelijke).

- *Ontwikkeling van een leerweg zodat Vakcollege-leerlingen in een keer kunnen instromen in een niveau 3-opleiding*

Sommige informanten benadrukken dat Vakcollege-leerlingen meteen op het goede niveau in het mbo zouden moeten instromen; goede leerlingen zouden direct op niveau 3 moeten kunnen beginnen. De ROC's moeten daarvoor een programma ontwikkelen, bij voorkeur met ondersteuning van de Vakcollege Groep, om te voorkomen dat er verschillende programma's ontstaan. Dergelijke programma's zouden idealiter voor alle vakrichtingen moeten worden ontwikkeld.

- *Benut het Vakcollege als instrument om de oude route, namelijk het vmbo-mbo-hbo, te herwaarderen*

Veel mavo-leerlingen gaan door naar de havo, maar veel van hen kunnen dat niet waarmaken en vallen uit. Een van de suggesties van de informanten is het Vakcollege te benutten als instrument om de route vmbo-mbo-hbo te herwaarderen.

- *Omgaan met variatie in (zij)instroom in ROC, het creëren van volume en het leveren van maatwerk (differentiëren)*

De informanten en de experts leveren de volgende suggesties om te kunnen omgaan met de grote variatie aan (zij)instroom van vmbo-Vakcollege-leerlingen in het ROC, het creëren van voldoende volume en het leveren van maatwerk.

Individualiseer leerroutes, dat moet leiden tot maatwerk.

Meer maatwerk of individualisering van leerroutes is een speerpunt in het bestuursakkoord van de VO-raad. Dé grote opgave voor het onderwijs is volgens de experts de ontwikkeling naar een leertraject dat is afgestemd op de individuele vraag, behoefte, motivatie en leerstijl van de leerling. Sommige scholen zijn daar al ver in. Zo zegt een van de experts: *'Je ziet dat sommige scholen daar hele mooie, goeie stappen in zetten, door heel gedifferentieerd te werken met gespecialiseerde krachten, met onderwijsassistenten en onderwijsbegeleiders, en met veel ict'*. Maar over het algemeen wordt onderkend dat individualisering en het leveren van maatwerk heel moeilijk is; er is nog een lange weg te gaan. In ieder geval zou de oplossing moeten zijn dat men al die verschillende scholen en al die verschillende leerlingen in hun leervragen serieus neemt (*'als jij leerlingen van zeven of tien verschillende vmbo-scholen binnenkrijgt, dat is niet anders dan dat je bij iedere klas de vraag stelt: 'wat zijn jouw individuele leerbehoeften?'*). In de ogen van een van de experts moet een doorlopende leerlijn veeleer worden beschouwd op het niveau van de klas: *'Kijk, voor mij is een doorlopende leerlijn dat een mbo-docent 25 leerlingen in zijn klas krijgt en zegt van 'he, jij komt daar vandaan, jij komt daar vandaan, jij komt daar vandaan. Jullie krijgen hier een programma dat aansluit bij wat jij hebt gedaan'. Dat is voor mij een doorlopende leerlijn: in de klas.'*

Zet in op individualisering en maatwerk en niet op het creëren van volume.

Volgens sommige experts is het maar de vraag of het wenselijk is om aparte klassen Vakcollege-leerlingen te maken. In het mbo moeten Vakcollege-leerlingen niet gezien worden als een groep die dan eigenlijk te klein is, maar als individuele leerlingen met op bepaalde punten misschien een voorsprong. Die voorsprong moet je honoreren. Opgemerkt wordt dat dit evengoed geldt voor andere leerlingen die een andere weg bewandeld hebben. Sommige experts zien maar één oplossing voor de problematiek van het creëren van volume, namelijk: *'individualisering en maatwerk'*, zeker in een BBL-traject. Maatwerk wordt in een BBL-traject vooral door het werkveld geleverd en niet eens zozeer op de ROC's.

Maatwerk organiseren in de begeleiding van leerlingen.

Relatief vaak genoemde oplossing door de informanten ligt in de goede begeleiding van de leerlingen. Als er te weinig volume in de groepen valt te realiseren, dan is de verwachting dat de Vakcollege-leerlingen in bestaande of combi-groepen worden ondergebracht. Continuïteit in de begeleiding van de Vakcollege-leerlingen kan een oplossing zijn om met genoemde problematiek om te gaan. Zo wordt gerefereerd aan een zogenoemde zwaluwstaart in het Vakcollege. Vmbo-docenten en mentoren kennen de leerlingen goed en zouden de leerlingen daarom zes jaar lang kunnen begeleiden; de leerlingen houden zes jaar lang de dezelfde mentor en deze begeleidt hen bijvoorbeeld naar de stages toe. Tegelijk zouden mbo-docenten kunnen indalen in klas vier of zelfs drie van het vmbo om in hun vakgebied les te geven. Kortom: door docenten of te laten meegroeien met de leerling óf te laten indalen kan worden omgegaan met het probleem van gering volume, van variatie in instroom van leerlingen met verschillende achtergronden en kan maatwerk blijvend geregeld worden.

Werk met een portfolio als schakel tussen vmbo en mbo.

Sommige experts geven aan dat het heel belangrijk is op een of andere manier die groep Vakcollege-leerlingen in de gaten te houden als zij doorstromen naar mbo ('want voor je het weet zijn ze natuurlijk gewoon opgenomen in het grote geheel en zijn het gewoon BBL-leerlingen; dat gevaar is denk ik heel groot').

Een maatregel om dat te realiseren is te werken met een portfolio, in het vmbo- en in het mbo-deel van het Vakcollege. Een portfolio is van belang voor betere overdracht en zorgt voor gemeenschappelijk taalgebruik. Voor het mbo wordt het makkelijker om te weten waar de Vakcollege-leerling staat; men kan zo beter voortbouwen op wat de leerling al weet, kan en meeneemt. Het mbo kan zo ook beter omgaan met de grote diversiteit in de instroom. Van belang is dat zowel het vmbo als mbo gezamenlijk werken aan de ontwikkeling van een portfolio van de leerling.

Promoot in de begeleiding en naar de werkgevers toe dat Vakcollege-leerlingen hogere prestaties moeten en kunnen halen.

Een genoemde maatregel is er voor te zorgen dat in de begeleiding de werkgever, de bedrijven goed blijven begrijpen wat voor een type leerling Vakcollege-leerlingen zijn en wat er van hen verwacht mag worden. BBL-ers verblijven maar een dag per week bij het ROC en zijn vier dagen in het bedrijf waarmee zij een arbeidsovereenkomst hebben. Maak aan de werkgever heel duidelijk dat deze Vakcollege-leerling 'een ster' heeft en hogere prestaties moet kunnen halen.

Creëer massa en maatwerk en programmeer verstandiger door een regionaal ingerichte route.

Richt op basis van de behoefte in de regio een route in, door regionaal in een samenwerkingsverband van vo en mbo goede afspraken te maken over doorlopende leerlijnen. Bezie het Vakcollege als een vakmanschapsroute; als één van de routes waarvoor men in de regio kan kiezen. Het is een route die eindigt op niveau 2 en eventueel op niveau 3. Met zo'n regionaal ingerichte route kan gemakkelijker massa worden gecreëerd.

Met een regionaal ingerichte route kun je leerlingen ook voorsorteren, aldus een van de experts. Vanaf het eerste jaar vmbo kunnen leerlingen met een goed LOB-programma worden voorbereid op wat er allemaal mogelijk is, waardoor zij beter kunnen kiezen en zij beter worden voorbereid op het mbo. In die zin wordt ook maatwerk binnen het vmbo geboden. Creëer voor leerlingen die gaan switchen, goede terugvalopties.

Met een regionaal ingerichte route vallen er afspraken te maken over verkorte leertrajecten; ga na hoe vmbo en mbo de regionaal ingerichte vakmanschapsroute verstandig kunnen programmeren. Voordeel voor de mbo-instelling kan zijn dat binnen het mbo verkorte trajecten aangeboden kunnen worden; zeker in het licht van nieuwe wet- en regelgeving en het bekostigingssysteem is dit een interessante maatregel. Illustratief geeft een expert aan: 'Wat ik nu ook merk, is dat heel veel leerlingen richting het mbo gaan en teleurgesteld terugkomen omdat hen, vanuit de wet- en regelgeving wordt voorgehouden dat ze niveau 3 binnen kunnen en dat heel veel ROC's op basis van hun eigen toelatingseisen zeggen: 'je kunt alleen in niveau 2 starten omdat we geen niveaugarantie hebben of dat we nog vinden dat je onvoldoende bent voorbereid.' Dat kun je allemaal in dit soort routes goed met elkaar afspreken. En dan hoeft niemand teleurgesteld te zijn. Dat levert voor leerlingen ook heel veel voordeel op.'

2.4 Mogelijkheden tot samenwerking

In het voorgaande hebben we een overzicht gegeven van de knelpunten die informanten en experts signaleren bij de samenwerking tussen vmbo en mbo bij het realiseren van het Vakcollege en de oplossingen die ze daarvoor zien. In deze laatste paragraaf bespreken we de mogelijkheden die de informanten zien om samenwerking tussen vmbo en mbo in een Vakcollege op bestuurlijk/ beleidsniveau te realiseren.

Het belang van samenwerking tussen vmbo en mbo blijkt op bestuurlijk/ beleidsniveau door de meesten te worden onderkend; samenwerking moet, al is het alleen al om voortijdig schooluitval te reduceren of leerlingen een juist beroepsbeeld te verschaffen. Als we het op bestuurlijk/beleidsniveau hebben over de acceptatie van de globale lijn, het idee achter en de uitgangspunten van het Vakcollege Techniek, dan zijn er – op een enkeling na – ook geen problemen. Samenwerking wordt een stuk problematischer als aan het concept handen en voeten gegeven moet worden en dan met name de uitwerking van het concept Vakcollege op het tactische ontwerpniveau. Wat valt nu overall te rapporteren over de mogelijkheden tot samenwerking? We staan bij de volgende bevindingen stil:

- Samenwerkingsmogelijkheden worden verkend;
- Samenwerking moet maar niet perse onder de vlag van Vakcollege;
- Concrete uitwerking van samenwerking; indaling van het programma van het ROC in het vmbo;
- Ideaalplaatjes.

Samenwerkingsmogelijkheden worden verkend

De meeste informanten zien mogelijkheden tot samenwerking in het kader van het Vakcollege Techniek en de meesten (zowel vmbo en mbo) zijn die aan het verkennen. Zo exploreert men de volgende mogelijkheden.

- Vmbo-leerlingen direct opleiden tot een diploma op mbo-niveau 3

Een mbo-instelling verkent de juiste leerweg voor vmbo-leerlingen die na vier jaar vmbo-Vakcollege-onderwijs bij het ROC zullen instromen. De vraag is of men getalenteerde leerlingen in één keer kan opleiden tot een diploma op mbo-niveau 3 in plaats van te starten met een niveau 2-opleiding. Op deze manier kan een zesjarige opleiding zoals het Vakcollege voorstaat, waargemaakt worden. Om deze mogelijkheid te verkennen gaan leerlingen uit het vierde leerjaar vmbo komend schooljaar één dag per week naar het ROC. Doel daarvan is nagaan of het haalbaar is dit type leerling, met deze bagage en deze capaciteiten, binnen zes jaar op te leiden tot een diploma mbo-niveau 3.

- Omgaan met geringe volume van leerlingen bij instroom van Vakcollege-leerlingen in het mbo
Samenwerking kan pas optimaal functioneren als er volume ontstaat. Als de instroom van vmbo-leerlingen wordt verdeeld over de verschillende richtingen in het mbo, blijven er kleine aantallen over. In de optiek van een ROC kun je daar geen aparte groepen voor starten; bovendien zijn er onvoldoende financiële middelen om dit anders te organiseren. Concreet betekent dit dat leerlingen in bestaande groepen ondergebracht worden. Zolang er nog onvoldoende volume is, zal men de Vakcollege-leerlingen in de gaten houden en zondig zou ingezet kunnen worden op specifieke begeleiding van deze groep.

- Derde- en vierdejaars vmbo-Vakcollege-leerlingen nemen deel aan het ROC-programma
De invulling van het vierde leerjaar wordt verkend, waarbij het de uitdaging is dat het vmbo en mbo in dat leerjaar zo goed mogelijk aansluiting bij elkaar vinden. Getracht wordt overlap in de programma's van het vmbo en mbo weg te halen en er voor te zorgen dat een leerling zich kan verbreden of verdiepen.

- Een alternatief Vakcollege voor de grote stad, namelijk: een smalle variant

Een ROC gaat na in welk vmbo welke techniekvariant wordt aangeboden. Het idee is dat het ROC keuzes maakt en niet alle techniekvarianten gaat aanbieden. Dit ROC heeft een voorstel voor keuzes gemaakt, verbonden aan de windstreken en gaat na of een smal Vakcollege een optie is, bijvoorbeeld voor alleen bouw of alleen metaal.

- Slim omgaan met veranderende bekostigingssystematiek in het mbo

De mbo-bekostigingssystematiek gaat veranderen. Het stapelen van opleidingen (een leerling volgt bijvoorbeeld eerst een niveau-2 opleiding en daarna een niveau 3-opleiding) is vanuit bekostiging niet meer interessant voor een ROC. Het wordt in de optiek van een van de informanten tijd voor de vraag of men niet eens slim moet gaan nadenken over de bekostiging. Met andere woorden: is het opportuun vmbo-leerlingen beter voor te bereiden zodat deze leerlingen direct na het vmbo-deel van het Vakcollege kunnen instromen in een mbo-niveau 3-opleiding? Dit vanuit het idee dat stapelen van opleidingen negatieve financiële consequenties heeft.

- De ontwikkeling van een publiek-private coalitie; een consortium van bedrijven die de praktijkopleiding vorm gaat geven en zal financieren; het ROC doet niet per definitie mee

Het idee is een vergaande publiek-private coalitie te ontwikkelen. Dat wil zeggen: een vmbo verzamelt een consortium van bedrijven rondom de school die de praktijkopleiding vorm gaan geven en deze ook gaan betalen. De bedrijven zijn momenteel de primaire gesprekspartners van deze informant; het ROC behoort niet per definitie en vooralsnog niet tot de kerngroep. In dit model stelt het vmbo het ROC wel in de gelegenheid mee te doen; het streven is samen te werken alleen als een ROC dat ziet zitten. Door een van de vmbo's wordt momenteel gewerkt aan de volgende concretisering van dit model. De school is een moederschap waar mensen van buiten naar binnen komen; dat kunnen bijvoorbeeld docenten van een ROC zijn, leermeesters van bedrijven, gastdocenten. Het is ook de plek van waaruit leerlingen naar zogenoemde satellieten gaan. Een satelliet kan een bedrijf zijn waar één-op-één met een leerling-gezel of met een leermeester gewerkt wordt, maar dat kan bijvoorbeeld ook een ROC zijn. De betreffende school zoekt de samenwerking vooralsnog meer in een combinatie van een bedrijfsschool en een reguliere school voor voortgezet onderwijs.

Samenwerking moet maar niet perse onder de vlag van Vakcollege

Daarnaast zien we dat er met name relatief veel ROC's zijn die aangeven dat samenwerking tussen vmbo en mbo moet en die vaak ook al realiseren, bijvoorbeeld in de gezamenlijke strijd tegen studie-uitval. Bestuurlijke samenwerking geschiedt bijvoorbeeld binnen de bestaande regelgeving; ieder - vmbo en mbo - houdt zijn eigen verantwoordelijkheid of samenwerking geschiedt onder de noemer van doorlopende of verbindende leerlijnen maar niet onder de noemer van Vakcollege.

Concrete uitwerking van samenwerking; indaling van het programma van het ROC in het vmbo

Verder zien we dat enkelen concreet bezig zijn met de uitwerking van samenwerking in het kader van het Vakcollege Techniek. Het gaat dan vooral om de indaling van het program van het ROC in leerjaar 4 van het vmbo, waarbij vmbo-leerlingen bijvoorbeeld één dag onderwijs op het ROC gaan volgen.

Ideaalplaatjes

Naast deze samenwerkingsmogelijkheden schetsen sommige informanten een ideaalscenario. Ideaal is bijvoorbeeld de ontwikkeling van een excellente Vakcollege-route die een samenwerking binnen de beroepskolom basisonderwijs - vmbo, mbo en hbo - behelst. Daarvoor is dan wel een stelselwijziging nodig. Ideaal is bovendien dat er mogelijkheden worden gecreëerd tot ontmoeting tussen de verschillende partijen vanuit één onderwijsbouwwerk en idealiter ressorterend onder één bestuurlijke vlag.

3 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

3.1 Knelpunten en oplossingen

In dit hoofdstuk gaan in op de problemen die worden gesignaleerd en de oplossingen die daarvoor worden gesuggereerd. Hiermee beantwoorden we de volgende twee onderzoeksvragen:

- *Welke problemen percipiëren de relevante beleidsmakers van ROC's en vmbo's die de samenwerking tussen vmbo en mbo in een Vakcollege op strategisch niveau belemmeren?*
- *Welke oplossingen zijn er voor de geconstateerde problemen?*

De knelpunten die de betrokkenen ervaren en de oplossingen waarvan zij het meest verwachten, hebben vooral betrekking op ten eerste de adoptie of acceptatie van het concept Vakcollege en ten tweede op inhoudelijke/programmatische zaken.

De adoptie of acceptatie van het concept Vakcollege

Knelpunten met betrekking tot de adoptie of acceptatie van het concept Vakcollege

Relatief veel knelpunten hebben te maken met onvoldoende aanvaarding of acceptatie van het concept Vakcollege en onduidelijkheid over de invulling met als gevolg dat de samenwerking tussen vmbo en mbo wordt belemmerd en verdere ontwikkeling kan stagneren. Ook de rol van het Vakcollege belemmert de acceptatie. We staan er bij stil.

Overduidelijk is dat het mbo nog lang *geen (mede)eigenaar* is van de formule van het Vakcollege en daardoor de meerwaarde van deze formule (nog) lang niet altijd herkent en erkent. De gesprekspartners (beleidsmakers van vmbo, mbo en meeste experts) onderkennen dat. Op zichzelf is dat niet zo verwonderlijk omdat van meet af aan het vmbo de regie voert en in hun ogen het mbo onvoldoende bij overleg en onderhandelingen zou zijn betrokken, alhoewel dat laatste door enkele experts in twijfel wordt getrokken.

Daarnaast blijken sommige mbo's *geen duidelijk beeld* te hebben van wat het Vakcollege voor hen betekent. Onduidelijk is welk type leerling binnen het Vakcollege kan instromen in het mbo. Men ervaart veel variatie in de vormgeving van het Vakcollege in de aanleverende vmbo's. Dit maakt het lastig om aansluitende leerroutes te ontwikkelen.

Onvoldoende adoptie en een onduidelijk beeld van verwachtingen maken dat de vmbo's soms weerstand ervaren wanneer zij proberen tot samenwerking te komen. Er lijkt vooralsnog sprake van gescheiden werelden en van gevoeligheden die de samenwerking belemmeren.

Groot pijnpunt in de optiek van zowel de vmbo's als de mbo's is ook de *rol van het Vakcollege* in casu USG-People. Weerstand is ontstaan omdat deze speler in hun ogen op niet transparante wijze door de Vakcollege Groep is geïntroduceerd en het voor hen onduidelijk is waarom dit een logische partij is.

Bovendien percipieert men deze partij als een obstakel in de relaties die ROC's in het verleden hebben opgebouwd met bedrijven in hun omgeving. Vakcollege-leerlingen worden toegeleid naar bedrijven die onder het Vakgilde ressorteren en niet naar de bedrijven met wie de ROC's vaak al jaren samenwerken. Ook bestaat bij sommigen de angst dat het onderwijs te veel profit wordt en USG-people zich verrijkt over de rug van de leerlingen. Er zijn gevallen waarin door het Vakgilde praktijkovereenkomsten zijn afgesloten bij bedrijven die niet als leerbedrijf zijn geaccrediteerd. Dit levert problemen op. Daardoor ontstaat weerstand tegen het werken aan het Vakcollege. Anderen zien het Vakgilde juist als extra service waar naar beloven gebruik van gemaakt kan worden.

Maatregelen om de adoptie/acceptatie van het concept Vakcollege te bevorderen

Om de adoptie te bevorderen, is het belangrijk dat ROC's beter geïnformeerd worden en eigenaarschap ontwikkelen en dat vmbo's en ROC's zich samen buigen over de doorlopende leerlijnen. Modellen voor samenwerking kunnen dat proces ondersteunen. We staan er bij stil.

Ten eerste vindt men dat acties ingezet moeten worden om *mede-eigenaarschap* van het mbo in een regio te realiseren. Acties moeten zowel door de Vakcollege Groep als door het veld en derden worden getroffen. De volgende suggesties worden aan de Vakcollege Groep geleverd. Organiseer voorlopig specifieke *communicatie* richting de ROC's. Denk samen met de koepelorganisaties als SBB (Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs)/ kenniscentra, de MBO-raad, de VO-raad, werkgeversorganisaties, en dergelijke na over de *positionering van het Vakcollege*, wat de plek van het Vakcollege is in het onderwijssysteem en wat de taakverdeling tussen het vmbo en mbo zou moeten zijn. Daarnaast wordt gesuggereerd het Vakcollege structureel *in te bedden in de reguliere vo-structuur* om isolatie ten opzichte van de vo-sector te voorkomen.

Aan het veld levert men de volgende suggesties. Richt op basis van de behoefte in de regio een route in door regionaal in een samenwerkingsverband van vo en mbo goede afspraken te maken over *doorlopende leerlijnen*; beschouw het Vakcollege als een vakmanschapsroute, als één van de routes waarvoor men in de regio kan kiezen. Kijk ook in de regio met elkaar (vmbo en mbo) naar de *wederzijdse belangen* vanuit het perspectief van efficiënter werken, bijvoorbeeld door handiger met de financiële middelen om te springen. Verder wordt het – hoe triviaal dat ook mag zijn – van belang geacht dat vmbo en mbo met elkaar *kennismaken*, werkwijzen afstemmen en samenwerking borgen op allerlei niveaus zodat men met elkaar het belang van doorlopende leerlijn gaat voelen en deze gaat ontwikkelen. Ook is er een rol toegedicht aan het Ministerie dat de regie zou moeten voeren op een goede *informatievoorziening*. Sleutelactoren binnen instellingen filteren vervolgens deze informatie en ontwikkelen desgewenst een digitaal netwerk zodat de verschillende gremia binnen vmbo en mbo goed op de hoogte worden gebracht van landelijke ontwikkelingen, de wet- en regelgeving.

Ten tweede vindt het veld dat het uitwerken van een aantal *samenwerkingsmodellen* waarbij in elk model de voorwaarden voor samenwerking – ook met het bedrijfsleven – en de meerwaarde ervan zijn opgenomen een interessante maatregel. Immers: scholen verschillen en regio's verschillen in problematiek en in samenwerkingsmogelijkheden. Explicitering van modellen die differentiëren, is dan interessant. Overigens zijn niet alle experts ervan overtuigd dat uitwerking van samenwerkingsmodellen een zinvolle maatregel is.

Van de Vakcollege Groep wordt duidelijk actie gewenst ten aanzien van de kwestie rondom de *rol van het Vakgilde*, dit om de acceptatie en de levensvatbaarheid van het concept Vakcollege te bevorderen. Er worden door de experts verschillende uiteenlopende oplossingen aangedragen. Enerzijds wordt voorgesteld radicaal te breken met het Vakgilde of dit te transformeren tot een stichting. Anderzijds wordt

van het veld gevraagd over gevoeligheden heen te stappen en open te gaan staan voor aanvullende varianten á la het Vakgilde en bovenal te redeneren vanuit de vraag ‘helpt het Vakgilde de leerling?’

Inhoudelijk/programmatische zaken

Inhoudelijk/programmatische knelpunten

Inhoudelijk/programmatische knelpunten betreffen de vraag hoe ROC's maatwerk kunnen bieden aan leerlingen die vanuit het vmbo-deel van één of meer Vakcolleges zich verspreiden over de opleidingen in het mbo. We staan er bij stil.

Allereerst kan in het mbo naar verwachting *onvoldoende volume* met de instromers uit de onderbouw van het Vakcollege worden gerealiseerd; het mbo ziet zich daarmee gesteld voor een inhoudelijk/programmatisch probleem. Er is een relatief kleine instroom van (Vakcollege)techniek-leerlingen en als Vakcollege-leerlingen instromen, waaiëren ze ook nog eens uit over de verschillende sectoren binnen de techniek. Om een Vakcollege-route in het mbo te starten, moet er voldoende volume zijn, wil het ook financieel rendabel zijn.

Een tweede groot inhoudelijk/programmatisch knelpunt is dat het mbo *maatwerk* zou moeten kunnen realiseren voor Vakcollege-leerlingen om daarmee een meerwaarde te kunnen optimaliseren. Dat is in de optiek van zowel de vmbo's, de mbo's als de experts een reëel probleem en een lastige opgave. Aan dit probleem liggen de volgende aspecten ten grondslag.

- *De diversiteit in typen leerlingen* die in het mbo instromen, doet de vraag rijzen of alle Vakcollege-leerlingen daar optimaal kunnen worden bediend.
- *Onvoldoende volume*; de aantallen Vakcollege-leerlingen zijn te klein om maatwerk in het mbo te realiseren; aparte Vakcollege-groepen zijn in het mbo niet opportuun en naar verwachting ook niet rendabel.
- *Diversiteit in uitwerking van het Vakcollege-concept* op de aanleverende vmbo's dat voor de mbo's complicerend is. Omdat sprake is van diversiteit in uitwerking van het concept Vakcollege op de vmbo's heeft het Vakcollege *niet één gezicht*. De ROC's komen in aanraking met een variatie in beleid en invulling van het concept Vakcollege door de vmbo's; dat geeft afstemmings- of aansluitingsproblemen. Zeker als met verschillende vmbo's wordt samengewerkt, wordt de situatie voor de ROC's slecht werkbaar.

Oplossingen voor inhoudelijk/programmatische knelpunten

De meest belangrijke oplossingen voor de inhoudelijk/programmatische knelpunten worden verwacht van maatregelen als het ontwikkelen van meer uniformiteit in vormgeving van het vmbo-deel van het Vakcollege, het inzetten op individualisering en maatwerk en het realiseren van een doorlopende begeleiding van de Vakcollege-leerlingen. We staan er bij stil.

De ontwikkeling van een *kwaliteitskeurmerk* en daarmee meer uniformering in de vormgeving van de onderbouw wordt vooral door de ROC's gezien als oplossing voor de wildgroei (aan invulling) van het vmbo-Vakcollege-concept. Een keurmerk maakt glashelder wie een echt Vakcollege is en maakt het onderwijsaanbod doorzichtig. De ontwikkeling van een keurmerk is vooral een zaak van de Vakcollege Groep. Daarnaast kunnen het *Leerplankader en het materiaal* dat momenteel voor de hogere leerjaren worden ontwikkeld, in positieve zin bijdragen aan meer eenduidige vormgeving.

De oplossing voor hoe om te gaan met de variatie aan instroom van leerlingen met verschillende achtergronden in het ROC, het geringe volume en het blijvend kunnen regelen van maatwerk (differentiëren) wordt gezocht in de volgende maatregelen.

Eenzijds wordt geadviseerd in te zetten op *individualisering en maatwerk* en niet zozeer op het creëren van volume. In dat geval is niet de insteek het realiseren van aparte klassen voor Vakcollege-leerlingen in het mbo maar het *individualiseren van leerroutes*. Daardoor wordt maatwerk mogelijk. Anderzijds wordt aangegeven dat volume en maatwerk gerealiseerd kunnen worden door verstandiger te programmeren; dat kan door *een route regionaal in te richten*. In dat geval worden in een samenwerkingsverband van vo en mbo afspraken gemaakt over een doorlopende leerlijn. Het Vakcollege is een vakmanschapsroute in casu één van de routes waarvoor men in de regio kan kiezen.

Met een regionaal ingerichte route kunnen leerlingen al vroeg worden voorgesorteerd en vallen er afspraken te maken over verkorte leertrajecten. Onder verantwoordelijkheid van mbo-veld en in samenspraak met de Vakcollege Groep zou bijvoorbeeld een leerweg ontwikkeld kunnen worden zodat Vakcollege-leerlingen in een keer kunnen instromen in *niveau 3-opleidingen* in het mbo.

Een andere maatregel die relatief vaak wordt geopperd, is het realiseren van een *doorlopende begeleiding van leerlingen* bijvoorbeeld door vmbo-docenten of te laten meegroeien met de leerling en/of mbo-docenten te laten indalen (zwaluwstaart). Met het oog op maatwerk is interessant in die begeleiding en ook naar de werkgevers en bedrijven toe te promoten dat Vakcollege-leerlingen hogere prestaties moeten en kunnen halen, dat zij goed blijven begrijpen wat voor type leerling Vakcollege-leerlingen zijn, wat er van hen verwacht kan worden en welke eisen aan hen gesteld mogen worden.

Het werken met een *portfolio* door zowel vmbo als mbo kan als zinvolle schakel fungeren tussen vmbo en mbo in het belang van het monitoren van de loopbaan van de leerlingen en in het belang van een goede 'overdracht'.

Wettelijke regelgeving en financiële overwegingen

In het algemeen vormen zaken die de *wettelijke regelgeving en de financiële kant* raken geen belemmering in de samenwerking op strategisch niveau en voor de doorontwikkeling van het concept Vakcollege; noch worden daarin de oplossingen gezocht om de partijen nader tot elkaar te brengen. Voor nuancering verwijzen we naar het betreffend hoofdstuk over knelpunten en oplossingen daaromtrent.

3.2 Mogelijkheden tot samenwerking

In deze paragraaf vatten we de mogelijkheden tot samenwerking samen en we beantwoorden daarmee de volgende onderzoeksvraag. *Welke mogelijkheden percipiëren de relevante beleidsmakers van ROC's en vmbo's voor samenwerking tussen vmbo en mbo in een Vakcollege op strategisch niveau?*

Het belang van samenwerking wordt onderkend; ook worden uitgangspunten van het Vakcollege Techniek, in het algemeen onderschreven.

Uit de interviews komt naar voren dat een groot aantal informanten mogelijkheden ziet tot samenwerking in het kader van het Vakcollege Techniek en de meesten (zowel vmbo en mbo) die aan het verkennen zijn. Daarnaast zien we dat er met name relatief veel ROC's zijn die aangeven dat samenwerking tussen vmbo en mbo moet maar dat gebeurt niet altijd in de vorm van het Vakcollege, maar binnen de bestaande regelgeving door het realiseren van doorlopende leerlijnen. In een enkel geval (vmbo) schetst men een samenwerkingsscenario waarin een ROC niet op voorhand een samenwerkingspartner is.

Verder zien we dat enkelen concreet bezig zijn met het realiseren van indaling van het program van het ROC in leerjaar 4 van het vmbo.

In een beperkt aantal gevallen (ROC) ziet men weinig of geen samenwerkingsmogelijkheden. Bijvoorbeeld door negatieve ervaringen of omdat het Vakcollege-model niet past bij de situatie van dit ROC.

3.3 Enkele aanbevelingen

Uit het materiaal leiden de onderzoekers de volgende aanbevelingen af.

Maatregelen die de Vakcollege Groep kan overwegen

- Verkrijg helderheid over wat het Vakcollege is, wil of moet zijn;
- Wees als Vakcollege Groep veel sturender; denk meer mee in de te bewandelen weg om het concept Vakcollege een heel duidelijk gezicht te geven. Kristalliseer in samenspraak met het veld (mbo en vmbo) en koepelorganisaties (SBB, raden, en dergelijke) het concept Vakcollege verder uit waarbij mogelijk keuzes gemaakt moeten worden in wat een Vakcollege moet zijn en wie een typische Vakcollege leerling is; bewerkstellig in ieder geval transparantie;
- Ga na of het wenselijk is met het Vakcollege-concept aan te sluiten bij de landelijke ontwikkeling 'van routes'. De raden en het Ministerie zijn bezig om helderheid en transparantie te bieden voor leerlingen; daarbij wordt gesproken over routes. Ga na of het mogelijk is een handige en slimme verbinding tot stand te brengen door met het concept Vakcollege aan te sluiten als een van de modellen in die routes. Werk daarbinnen eventueel een aantal samenwerkingsmodellen uit die aansluiten bij verschillende kenmerken van de regio's;
- Betrek of initieer participatie van het mbo in formele overlegorganen op verschillende niveaus;
- Bied heldere voorlichting en informatie aan en organiseer communicatie met het mbo om zo een duidelijk beeld te verschaffen van wat een Vakcollege is en voor wie deze leerroute is bedoeld;
- Exploreer in samenspraak met het veld de mogelijkheid om een opleiding op niveau 3 te ontwikkelen zodat Vakcollege-leerlingen direct op niveau 3 kunnen instromen;
- Denk mee en doordenk de oplossingsalternatieven 'individualiseren van leerroutes' en 'doorlopende begeleiding van leerlingen' als oplossing voor het probleem van differentiatie en het leveren van maatwerk;
- Ontwikkel een kwaliteitskeurmerk; idealiter in samenspraak met alle partijen ten gunste van de adoptie van het concept Vakcollege;
- Herijk de rol van Vakgilde serieus.

Maatregelen die de onderwijsinstellingen kunnen overwegen

- Zorg op strategisch niveau dat de verschillende betrokken partijen van elkaar weten wat ze doen. Informatie-uitwisseling kan bijvoorbeeld via (aansluitings)netwerken waardoor men elkaar regelmatig ziet, elkaar makkelijk weet te vinden en men makkelijk bij elkaar over de vloer kan komen. Succes hangt ook en mogelijk vooral af van persoonlijke contact en ontmoeting;
- Om er voor te zorgen dat men gaat geloven in de formule van het Vakcollege is het van belang dat men elkaar inzicht geeft in elkaars wijzen van denken en werken. De (sector)directeuren Techniek kunnen hierin belangrijke trekkers zijn, dat wil zeggen: mensen die over grenzen heen kunnen en willen kijken en creatief en innovatief willen denken over hoe de school anno 2015 ingericht moet zijn en wat de plaats van techniek daarin is. Andere partijen als bijvoorbeeld de landelijke Platforms (bijvoorbeeld Installatietechniek) kunnen daar even goed aan bijdragen;
- Spreek als bestuurders op strategisch niveau van beide organisaties (school/instelling) een gezamenlijke visie uit, stel een kader vast en geef opdracht voor uitvoering om vervolgens de organisaties te steunen en te faciliteren in de uitvoering van de opdracht. Steun en facilitering van samenwerking tussen organisaties op het ontwerp- en uitvoeringsniveau is een belangrijke voorwaarde voor het samen (kunnen) ontwerpen en uitvoeren van onderwijs (co-design) en daarmee voor succesvolle implementatie van het concept Vakcollege;
- Kijk naar wederzijdse belangen vanuit het perspectief van efficiënter werken;
- Stap over gevoeligheden heen;

- Beschouw de volgende stellingen:
 1. 'Zet vooral in op individualisering van Vakcollege-leerroutes en het leveren van maatwerk en niet zozeer op het creëren van volume of aparte Vakcollege-klassen in het mbo-deel van de opleiding';
 2. 'Creëer massa en maatwerk en programmeer verstandiger door een regionaal ingerichte route' (richt op basis van de behoefte in de regio een route in, door regionaal in een samenwerkingsverband van vo en mbo goede afspraken te maken over doorlopende leerlijnen. Bezie het Vakcollege als een vakmanschapsroute; als één van de routes waarvoor men in de regio kan kiezen. Het is een route die eindigt op niveau 2; met doorstroommogelijkheden naar niveau 3. Met zo'n regionaal ingerichte route kan massa worden gecreëerd).

Literatuur

Glaudé, M., & Karsten, S. (2007). Samenwerking tussen instellingen voor beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. *Handboek Effectief Opleiden*, 45/ 10.1-3.02, 69 - 83. Amsterdam: Read Business.

Glaudé, M., Voncken, E., & Eck, E. van (2011). *Doorlopende leerweg door het Vakcollege*. Rapport 855, Professionele arbeidsorganisatie. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

De Vakcollege Groep (2011). *De sterkste schakel. Vormgeven van de samenwerking in leerjaar 4 van het Vakcollege*, onderzoeksaanvraag OCW.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van geraadpleegde informanten en experts

Informanten

De heer J. Dekkers	Da Vinci College
Mevrouw A. Dijkstra	Drenthe College
Mevrouw N. Groen	ROC van Amsterdam
De heer J. Hofstra	Maris College
De heer K. Komen	SG Tabor, locatie d'Ampte
De heer R. Porck	Technisch College Velsen
De heer T. van den Wijngaard	Horizoncollege
De heer G. Woesthuis	ROC van Twente

Experts

De heer T. Eimers	Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA)
De heer J. Holtz	Expert op terrein samenwerking vmbo - mbo
Mevrouw T. Moerkamp	Centrum voor Nascholing Amsterdam (CNA)
De heer S. Slagter	VO-raad

Bijlage 2: Kernkenmerken van het Vakcollege

Formule Vakcollege

Het Vakcollege is een compleet zesjarig onderwijsconcept met als einddoel een mbo kwalificatie op niveau 2 of 3. Kernkenmerken van het Vakcollege zijn:

1. De leerloopbaan van de jongere staat centraal, uitgaande van de volgende drie ontwikkellijnen: beroepsontwikkeling, persoonlijke groei en burgerschapsvorming.
2. Een klein team van professionals begeleidt de jongere om zijn/haar kwaliteiten te ontdekken en te ontwikkelen.
3. Een kwalitatief hoogstaande opleiding die voldoet aan alle wettelijke eisen voor vmbo en mbo en inspeelt op actuele ontwikkelingen in het werkveld.
4. Een doorlopend leertraject vanaf vmbo leerjaar 1 t/m diplomering op mbo-niveau 2 of 3, waarbij de overgang van vmbo naar mbo vloeiend verloopt voor de leerling. Voorwaarde hiervoor is educatief partnership van de beide partijen.
5. Tegengaan van het zomerlek en boeken van leerwinst in deze periode. In de periode tussen vmbo en mbo verdwijnen veel leerlingen uit beeld. De leerlingen in het Vakcollege starten direct na het vmbo-examen met het leren en werken in een erkend leerbedrijf.
6. Een opleiding die aansluit bij de praktisch concrete leerstijl van de jongeren, door vanaf het eerste leerjaar reeds meer praktisch onderwijs te bieden en de algemeen vormende vakken aan te laten sluiten bij de praktijk.
7. Sterke betrokkenheid van het werkveld bij de opleiding van de jongeren. Reeds vanaf het eerste leerjaar krijgen zij de kans mee te ontwikkelen met de opleiding.
8. Regionale inbedding; vmbo, mbo en werkveld slaan regionaal de handen ineen om het Vakcollege tot een succes te maken. Dit kan onder meer worden vormgegeven in een Regionale Stichting Vrienden van het Vakcollege. Door in het bestuur van deze stichting onderwijs en bedrijfsleven te verbinden is het mogelijk een sterke en snelle structuur neer te zetten.
9. Het Vakcollege belooft de leerlingen een Vak, Diploma en een Baan. Deze baangarantie kan mede worden geborgd middels Vakgilde. Jongeren die klaar zijn voor het lerend werken / werkend leren kunnen van Vakgilde een leerwerkplek krijgen die aansluit bij de behoeften van de jongeren.

Bijlage 3: Project 'De sterkste schakel'

Voorliggende verkenning maakt deel uit van het project 'De sterkste schakel'. Een project dat wordt gefinancierd door het Ministerie van OCW en uitgevoerd door de Vakcollege Groep.

Doel van dat project is het vormgeven van leerjaar 4 van het Vakcollege door de partners die samen het Vakcollege vormen op drie verschillende organisatieniveaus (strategisch, tactisch, uitvoerend) te laten samenwerken in educatief partnership en gedeelde verantwoordelijkheid.

Om zo efficiënt mogelijk te werken en omdat samenwerking pas succesvol is als deze op alle niveaus plaatsvindt, is vanaf de start het project in drie deelprojecten opgedeeld, die afzonderlijk van elkaar, maar altijd in relatie tot elkaar worden uitgevoerd (zie schema). Voorliggende verkenning hoort bij deelproject 1.

